

Szerzői jogról dióhéjban kezdőknek

1. A szerzői jog definíciói

A szellemi tulajdon-védelem két területre osztható: a szerzőijog- és az iparjogvédelemre. A két oltalmi ág közös jellemzője, hogy valamely kreatív, egyedi szellemi alkotás létrehozóját védelmezi. A szerzői jog a szellemi tulajdon-védelem jogterületén belül alapvetően **az irodalom, a tudomány és a művészet egyéni, eredeti alkotásainak** („művek”) védelmét biztosítja. A szerzői jogot a szerzői jogi törvény szabályozza. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99900076.tv>

[Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala](#) szerint: „A szerzői jog részesíti védelemben az irodalmi, tudományos, művészeti alkotásokat, valamint - az ún. kapcsolódó jogok révén - a felhasználásukhoz kapcsolódó teljesítményeket.

A szerzői jog egyik alapvető célja a szellemi alkotás ösztönzése. Ennek jegyében ismer el személyhez fűződő és vagyoni jogokat a szerző javára.”

[Wikipédia](#) szerint: „A szerzői jog a szellemi alkotások jogának fő részterülete az iparjogvédelem mellett. A szerzői jog az irodalmi, tudományos és művészeti művek (a továbbiakban együtt: szerzői alkotások) oltalmára hivatott.”

2. A szerzői jog jellege és tartama

A szerzői jog azt a **természetes személyt** illeti meg, aki a **művet megalkotta**(szerző), tehát akinek tevékenysége eredményeként a mű létrejött. Amennyiben egy mű több személy kreatív munkájának eredménye, az adott alkotással összefüggésben fennálló szerzői jog is több személyt illet meg.

A szerzői jog személyhez fűződő jog, ami más személyre át nem ruházható. Átengedhető azonban bizonyos időre a többszörözés joga, így a publikálásé is.

Egy műhöz a szerző halálát követő 70. év december 31-ig fűződik szerzői jog. A szerző halála után a szerzői jog a szerző természetes vagy megbízott örökösét illeti meg, míg a 70. év le nem telik. A hetvenéves védelmi időt a szerző halálát követő év első napjától, közös művek esetében az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától kell számítani. Ezután a mű szabad felhasználású lesz, például szabadon, bárki által, akár nyílt hozzáféréssel is publikálható lesz. A mű azonban továbbra is a szerző szellemi terméke, más szerző neve alatt nem publikálható.

Egyes műveken, vagy akár a művekben felhasznált fotókon, ábrákon a szerzői jog birtokosát és a kezdő évet copyright © jelzés mutatja. Ilyen műveket csak a jogtulajdonos engedélyével, a vele kötött megállapodásban foglaltak mértékéig lehet felhasználni.

3. Szerzői jog a tudományos publikálásban

A tudományos közlemények általában több szerző közös szellemi termékei. A szerzőség a szerzők között a szerzők közti megállapodás szerinti arányban oszlik meg – többnyire egyenlően. Az élettudományok területén a közlemény első és utolsó szerzője, valamint – ha nem ezek egyike – a levelező szerző kiemelt jelentőségű szerzői szerep.

Minden szerzőt megilleti a szerzői jog, például a publikálástól való elállás, a szerzői csoportból való kilépés vagy a közlemény visszavonásának joga. A közlemény szerzői jogait a levelező szerző (corresponding author) kezeli.

A tudományos közlemények létrejöttében, az azokat előkészítő kutatásokban részt vehetnek olyan személyek (közreműködők/contributors), akiket szerzőség, és így szerzői jog nem illet meg. Őket a tudományos közlemény Köszönetnyilvánítás (Acknowledgement) fejezetében említik meg.

Publikáláskor a szerzők szerződnek a kiadóval, ami így meghatározott ideig egyedülként publikálhatja a közleményt. A szerződés bizonyos ideig korlátozhatja a szerzők azon jogát, hogy a mű kéziratának valamely verzióját nyílt hozzáféréssel elérhetővé tegyék, és/vagy előírhatja, milyen típusú felületeken tehetik meg ezt.

A szabadalom speciális publikáció, ami a szerzői jogvédelem mellett az iparjogvédelem hatálya alá is esik.

4. Mások műveinek felhasználása a tudományos publikálásban

A tudományos közlemény egyik fontos ismérve a hivatkozás. A szerző ezzel jelzi, ha egy adott tudományos eredmény, gondolat vagy tartalom (pl. ábra) más szerző(k) tudományos közleményéből került átvételre. Tudományos közleményben az ilyen átvételhez és hivatkozáshoz nem szükséges az eredeti mű szerzőinek engedélye, kivéve a copyrighttal külön is ellátott tartalmakat.

5. Plágium és más szerzői jogi vétségek a tudományos publikálásban

A plágium gondolatlopás: más szerző művének, a mű részletének, gondolatának vagy eredményének sajátként való feltüntetése. A plágiumot a tudományos közösség elítéli, és az egyetem a [TVSZ](#) szerint szigorúan szankcionálja. Kiszűrésére a ma már egyre több egyetemen használt adatbázisok, valamint a plágiumkereső szoftverek szolgálnak.

Plágiumnak számít, ha egy mű nem a tényleges szerző neve alatt jelenik meg (ghostwriter). Ez azt jelenti, hogy valamely mű szerzője fizetség ellenében előzetesen hozzájárul ahhoz, hogy művét adott személy plagizálja. Magyarországon büntető feljelentést vonhat maga után, ha valakiről szakdolgozatírással kapcsolatos visszaélés derül ki.

Plágium az is, ha a hivatkozás véletlenül kimarad. Ezekén túl még számos más plágiumtípus is létezik, ezekről bővebben ld. a Könyvtár honlapját (hamarosan) és a <https://www.turnitin.com/static/plagiarism-spectrum/> oldalát.

A hivatkozás fontos feltétele, hogy a hivatkozott mű a hivatkozó közlemény adott szöveghelyének tartalmával szoros összefüggésben álljon. A rossz helyen vagy nem megfelelő műre történő hivatkozás szintén sérti a hivatkozott művek szerzőinek szerzői jogát, hiszen művüket helytelenül használták fel. Téves, hibás, rossz helyen vagy fölöslegesen megjelent hivatkozás (vattázás) esetén a hivatkozott mű szerzője helyreigazítást kérhet.

Ide tartozik a manipuláció vétsége is, azaz ha az átvett, és egyébként helyesen hivatkozott adatok vagy gondolatok egy részét a hivatkozó szerző megváltoztatja – akár véletlen hibáról, akár szándékos hamisításról van szó.